

Meinhard Jacobsen
MSc í Fiskivinnutøkni

Nakrir spurnignar afturat til Havstovuna

– Í sambandi við samrøðuna við Jan Arge fiski-frøðing um makrel 9. februar

Eins og nevnt til fyrstu spurn-ingarnar so snúði samrøðan seg um hvørja ávirkan, ið makrelur hefur ella kann hava á botnfiskastovnarnar undir Føroyum. Samrøðan tekur støði í einari verkætlan ið nevnist "Makrelur á Land-grunninum.

Hetta sera áhugaverda evni er eitt álvars mál.

Reiðarafelagið hefur í einum roknistykki víst á at makrelurin etur minst 650.000 tons av føði (umrokn-að til gagnfisk) í føroyskum sjógvi (útgangsstøði: veiðan 640 tons svarandi til 20% av stovninum fyri mánaðirnar juni, juli august). Um øll føðin var æti vildi makrelurin eti um 1,5 til 1,8 milliónir tons.

Verður støði tikið í fyrra talinum 650.000 tons, so nýtist yngul parturin bert at verða ein brøkpart % ,av føðini hjá makreli, fyri at ein stórus partur av ynglinum frá eitt nú toski og hýsu er etin..

Nevnast skal, at Jan frammanundan at verk-ætlanin "Makrelur á Land-grunninum" fór í gongd, róði framundir, at makrelur ikki høttir tosk, upsa ella nebbasild . Hetta sæst í blaðnum "Mið og Magn, nr. 7 frá 2010" hjá Føroya Skipara- og Navi-gatørfelag.

Ført verður fram í samrøð-uni, at tað er einki ið týður uppá, at makrelur hefur nakra beinleiðis ávirkan á tosk, hýsu og upsa undir Føroyum. Ført verður eisini fram, at føðin fyri tað mesta er æti.

Um ein slík niðurstøða skal gerast í samband við

biologiskar kanningar í náttúruni, er neyðugt við sera nógvum og umboðandi prøvum. Náttúran er sera fjølbroytt og tí eru frávikini stór. Prøvarnir mugu verða tiknir soleiðis, at teir dekkja alt Føroya øki, bæði til stað og dýpi, til allar tíðir av árinum, tá ið makrelurin er undir Føroyum. Eisini er sera umráðandi, at fáa fatur á makrelinum, áðrenn sodningin ger av við ver-urnar, ið makrelurin hevur í maganum. Helst má makrelurin til prøvagnar fisk-ast við dorg ella snellu, fyri síðan at frystast ella kannast beinanvegin. Makrelur er ein fiskur ið hefur eitt sodningur-lag, ið sera skjótt upploytur føðina; annars hevði hann ikki kunna tikið so nóg uppá í vekt, sum hann ger uppá so stutta tíð.

At siga, at makrelurin onga beinleiðis ávirkan hevur á tosk, hýsu og upsa er ein sera sterk niðurstøða. Ein niðurstøða ið sigur at eitt fyrbrigdi onga ávirkan hevur er "absolut" og er sostatt ein nógv sterkari niðurstøða, enn ein niðurstøða, ið sigur at eitt fyrbrigdi hevur ávirkan.

Fyri undirritaða er eingin munur á um makrelurin hevur beinleiðis ávirkan ella óbeinleiðis ávirkan. Tað áhugaverda er at fáa vitan vitan um hvussu stór samlaða ávirkanin er á vistskip-anina sum heild, herundir eisini ávirkanin á tosk, hýsu og upsa.

Jan heldur tó ein ventil opnan, tá ið hann sigur, at einki yngul av botnfiski er funnið "enn".

At funnin verða yngul av botnfiski metur undirritaði bert er ein spurningur um tíð.

At føðin hjá makreli undir Føroyum fyri tað mesta er æti, er ikki nakað nýtt, men heldur ein sjálvfylgja vegna tað nøgd ið makrelurin etur. Um leita verður á alnótini t.d. á Google eftir "raud áte", so sæst, at reyð æti er nógv

størsta føðikelda í norðurat-landshavi umleið 100 – 150 milliónir tons. Æti hevur skel og tí tekur sodningin langa tíð og av hesi orsök, er æti nemt og ofta at finna í maga-kanningum. Hinvegin verður rokna við, at tað tekur sera lítla tíð at sodna eitt rogn ella eina blommularvu.

Við tøkni, ið er tøk í dag, so nýtist einum ikki at verða serfrøðingur fyri at kunna seg um ymisk viðurskipti. Á alnótini finnast upplýsingar um nærum alt. Verður farið at leita eftir upplýsingum um føðina hjá makreli so kann googlast t.d. "hvad spiser makrel" ella "what is feeding the mackerel" ella okkurt liknandi.

Onnur dømi um føðina hjá makreli eru at finna í fylgjandi greinum .

"Mehl, S. and Westgård, T. 1983. The diet an consumption of mackerel in the North Sea (a preliminary report). ICES CM/H:34."

Hetta er størsta maga-kanningar verkætlan í Nord-sjónum. Í shesari kanning etur makrelur nógvan yngul og smáfisk av øllum møgu-ligum slagi.

"D.P. Swain and A.F. Sinclair 2000. Pelagic fishes and the cod recruitment dilemma in the Northwest Atlantic."

Hetta er kelda ið Petur Steingrund doktari vísur til í samband við at makrelur ávirkar tosk í Canada.

Íslendingar gjørdi í 2010 eina 25 daga kanningarferð við havrannsóknarskipi-num "Árna Fridrikksson. Endamálið við kanning-arferðini var, at meta um hvussu víða makrelurin stendur í íslenskum sjógvi, hvussu hann ferðast og hvørja føði hann tekur.

Tann 22-07-2010 var grein frá túrinum í Morgunblaðinum. Yvirskrift-in var henda "Makrillinn eins og ryksuga og tekur allt sem hann nær í" á føroyskum "Makrelur er eins og dust-súgvári og etur alt ið hann

fær fætur í". Í greinini greið-ur fiskifrøðingurin Sveinn Sveinbjörnsson frá, at mesta føðin er reyðæti og ljósæti og at makrelur eisini tekur onnur djór sum hann fær fatur í, so sum lítlan høggu-slokk, lodnu og alt møguligt fiskayngul.

Óansað hvat lisið verður, so sæst at føðin hjá er sera víttfevnandi, mest æti, og at makrelur kann sigast, at eta nærum alt ið at kjafti rekur, eisini nógvan smáfisk. Skal venda aftur um hetta seinri í vikuni

So fyri at kunna gera eina so sterka niðurstøðu sum boða var frá í samrøðuni við Útvarp Føroya má roknast við, at Havstovan hevur sera nógv, góðar og altumboðandi kanningar. Roknast má við, at kann-ingarnar geva grundarlag fyri við nærum 100% at siga sannleikan.

Tá talan er um so sterka niðurstøðu, sum ikki er í samsvar við fleiri aðrar keld-ur, er áhugavert at fáa lýst fylgjandi spurningar :

Hvussu nógvir prøvar eru kannaðir?

Hvussu nógvir prøvar er ætlanin at kannar?

Er ætlanin at fáa ætlanina og niðurstøðuna við í nakað víðurkent tíðarrit?

Hevur makrelurin nakra óbeinleiðis ávirkan á tosk, hýsu og upsa?

Hvussu long er sodningar-tíðin hjá makreli til æti, rogn, blommularvu og ungfisk?

Bogi Hansen
Velbastaður

Eitt uppskot til politisku samgonguna

Eg fari við hesum at skjóta upp, at Landsstýr-ið ella kanska heldur øll okkara politiska sam-gonga vendir sær til Guinness Rekordbók at vita, um ikki vit kunnu vinna Føroyum viður-kenning fyri heimsins mest korrupta politiska stýri.

Sambært Wikipedia kann politisk korrupsión definierast soleiðis: »*Pol-itical corruption is the abuse of public power, of-fice, or resources by elec-ted government officials for personal gain*«. Leys-liga kann hetta kanska týðast soleiðis: "*Politisk korrupsión er misnýtsla av almennari makt, starvi ella tilfeingi, sum alment vald umboð nýta til egið gagn*".

Fylgja vit hesi def-initiión, hava Føroyar tikið eitt risastig á korr-uptiónsleið. Framman-undan høvdu tit eina góða løn, bæði løgtings-menn og landsstýris-menn, umframt feitan koyripening, pensjónir o.s.fr.; men tað hevði neyvan verið nóg mikið at komið í Guinness. Vit hava jú Berlusconi og fleiri aðrar at kappast ímóti.

Men við hesum nýggju tiltøkunum eru møguleikarnir veruliga har. Eg havi fingið 5000 kr eyka hvønn mánað í skattalætta at oyðsla við, og tit munnu helst hava fingið minst tað, meðan flakakvinnan, sum kundi økt okka-ra framleiðslu, neyvan man fara at síggja nógv oyru. Tit varðu tykkum mannliga í Løgtingi-num ímóti royndunum at minka tykkara egnu lønir og ágóða, sam-stundis sum tit hava

tryggjað tykkum, at van-lig starvsfólk og onnur láglønt ikki skulu fáa ov nógv úr tí landskassa, sum skal figgja tykkara løn og annað gott. Tit hava enntá klárað at kradda tykkum tann skattin, sum skuldi figgja ellisheim og annað hjá komandi pensjonistum.

Longu framman-undan eru so nógv ung konufólk rýmd, at burð-artalið er tað minsta síðan annan heims-bardaga, og tá tit og tykkara høgt løntu em-bætisfólk hava vunnið maktkampin móti peda-gogunum, hava tit helst eisini fingið rikið nakað nógv av teimum av landinum. So kunnu vit øll gleða okkum til eitt samfelag fult av pensioneraðum politik-arum og øðrum gomlum monnum; uttan órógv-andi barnalátur.

Apropos pensjónir, so skilti eg á Útvarpinum, at tit og tykkara embætis-fólk hava tryggjað tykk-um at rinda minni skatt av tykkara pensjónum enn vit onnur. Tað ljóðar næstan ov korrupt til at vera trúligt, so har er helst onkur misskiljing; men hvørt tað nú er rætt ella ikki, so hava tit í øll-um fòrum uppbórið at koma í Guinness.

Tí tit hava klárað at fáa føroyska veljaran at hoppa upp á, at vit øll mugu spara, samstundis sum tit hava fyllt nógv meiri niður í egnan lumma. Tað má sigast at vera hegnisligt politiskt handverk, sum átti at verið víðurkent.